

Razvod braka roditelja sa zajedničkim maloljetnim djetetom

Franjo, Marijana

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:020618>

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Marijana Franjo

**RAZVOD BRAKA RODITELJA SA ZAJEDNIČKIM
MALOLJETNIM DJETETOM**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRAVNI FAKULTET

STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ SOCIJALNI RAD

Marijana Franjo

**RAZVOD BRAKA RODITELJA SA ZAJEDNIČKIM
MALOLJETNIM DJETETOM**

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Anica Čulo Margaletić

Zagreb, 2024.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Pojam braka i prestanak istog	3
3. Razvod braka	3
3.1. Razvod braka na temelju sporazuma bračnih drugova	4
3.2. Razvod braka zbog teško i trajno poremećenih bračnih odnosa.....	4
3.3. Razvod braka zbog prestanka bračne zajednice	5
4. Postupak razvoda braka	5
4.1. Sporazumni razvod braka	6
4.1.1. Sporazumni razvod braka kad bračni drugovi nemaju maloljetno dijete	8
4.1.2. Sporazumni razvod braka roditelja sa zajedničkim maloljetnim djetetom.....	8
4.2. Razvod braka na temelju tužbe jednog bračnog druga	9
5. Uloga Hrvatskog zavoda za socijalni rad u brakorazvodnom postupku.....	11
5.1. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.....	12
5.2. Obvezno savjetovanje	16
5.3. Obiteljska medijacija	19
6. Pravne posljedice razvoda braka.....	23
7. Zaključak	27
Literatura.....	29

Razvod braka roditelja sa zajedničkim maloljetnim djetetom

Sažetak:

Razvod braka je pravna osnova prestanka braka za života bračnih drugova odlukom suda zbog okolnosti koje su nastale tijekom braka. Sud će razvesti brak ako bračni drugovi sporazumno predlažu razvod braka, ako se utvrdi da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni ili ako bračni drugovi više ne žive zajedno, a od prestanka bračne zajednice je proteklo više od jedne godine. Razlikujemo parnični i izvanparnični postupak radi razvoda braka. Prvi je pokrenut tužbom jednog bračnog druga, dok se drugi predlaže sporazumno od strane oba bračna druga. Ako se razvode roditelji koji imaju zajedničko maloljetno dijete sudu moraju podnijeti i izvješće o obveznom savjetovanju odnosno sastavljeni plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Hrvatsko zakonodavstvo predviđa dva modela mirnog rješavanja obiteljskopравnih sukoba, obvezno savjetovanje i obiteljsku medijaciju, a čiji je cilj da se bračni drugovi mirnim putem dogovore oko bitnih sadržaja roditeljske skrbi, odnosno da postignu plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Razvod braka proizvodi određene pravne posljedice te se bračni drugovi mogu sporazumjeti oko mjesta stanovanja djeteta, obiteljske kuće ili stana koji će predstavljati obiteljski dom, načina ostvarivanja roditeljske skrbi i ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, uzdržavanja djeteta, uređenja imovinskih odnosa bračnih drugova te oko uzdržavanja bračnog druga.

Ključne riječi: brak, razvod, dijete, roditelj, postupak, sporazum

Divorce of the parents of a joint minor child

Abstract:

Divorce is a legal basis for the termination of marriage during the lifetime of the spouses by court decision due to circumstances that arose during the marriage. The court will grant a divorce if the spouses mutually agree to propose a divorce, if it is determined that the marital relationship is seriously and permanently disrupted, or if the spouses no longer live together and more than a year has passed since the termination of the marital union. There are two types of divorce proceedings: contested and uncontested. The first is initiated by a lawsuit filed by one spouse, while the second is proposed mutually by both spouses. If parents who are divorcing have a minor child in common, they must submit to the court a report on mandatory counseling or a drafted joint custody plan. Croatian law provides for two models of peaceful resolution of family law conflicts: mandatory counseling and family mediation, aimed at having the spouses reach an agreement on the essential aspects of parental care through peaceful means, or to achieve a joint custody plan. Divorce produces certain legal consequences, and the spouses can agree on the child's place of residence, the family house or apartment that will serve as the family

home, the manner of exercising parental care and personal relations with the child, child support, the regulation of the spouses' property relations, and spousal support.

Key words: marriage, divorce, child, parent, procedure, agreement

Izjava o izvornosti

Ja, Marijana Franjo pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima od onih navedenih u radu.

Marijana Franjo, v.r.

Datum: 30. srpnja 2024.

1. Uvod

Još od davnina obitelj zauzima vrlo važno mjesto u životu svakog pojedinca. Ona je temelj, osnovna i prirodna društvena jedinica (Opća deklaracija o pravima čovjeka). Rađamo se kao pripadnici jedne obitelji, kroz život stvaramo novu obitelj, no jedno ostaje isto, obitelj, kao nešto čemu pripadamo i čemu težimo. Neosporno je koliko važne funkcije ima te za sad ne postoji nešto što ju može zamijeniti, odnosno preuzeti sve njezine funkcije (Janković, 1994.). Wagner Jakab (2008.) navodi da je ona kolijevka čovječanstva i da bez nje društvo uopće ne bi moglo postojati. Obitelj je širok pojam, dolazi od riječi obitavati, a karakterizira ju zajedništvo članova koji ju čine te koji dijele neke zajedničke interese i vrijednosti (Janković, 1994.).

Iako u suštini slični, pojam obitelji i pojam braka potrebno je razlikovati. Prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.12) brak je „zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca”. Brak, kao takva zajednica, preuzima od obitelji jednu vrlo važnu funkciju, a to je funkcija biološke reprodukcije, koja omogućuje da obitelj opstaje kroz generacije (Janković, 1994.). Već stoljećima crkva jasno navodi da je svrha braka “*generatio et educatio prolis*”, to jest rađanje i odgoj djece (Bezić, 1983.). No, to nije jedina funkcija koju brak ima, ima ih mnogo, a svaka osoba percipira svrhu i sreću u braku na svoj jedinstveni način. Mnogi čimbenici utječu na to je li osoba zadovoljna u braku, želi li u njemu ostati i što onda kada to više ne želi. Promjene koje su zahvatile društvo modernog doba dovele su do toga da brak više nije tako siguran i stabilan kako se mislilo (Janković, 1994.). Prema statistici koja je dostupna na stranici Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske te prema posljednje provedenim popisima stanovništva vidljivo je kako se kontinuirano povećava udio razvedenih osoba, pa je tako taj udio 2001. godine iznosio 2,7%, 2011. godine 3,8%, a 2021. godine 5,8% (Državni zavod za statistiku, 2023.).

Upravo će se ovaj rad baviti potonje navedenim, to jest razvodom braka, a posebna će se pozornost posvetiti razvodu braka roditelja koji imaju zajedničko maloljetno dijete.

U prvom dijelu ćemo se upoznati s pojmom samog braka te na koji način isti može prestati. Od četiri načina prestanka braka pozornost će biti posvećena jednom od njih, a to je razvod braka.

U središnjem, glavnom dijelu bit će detaljno objašnjen cijeli postupak razvoda braka s naglaskom na to je li se pokreće tužbom ili ga bračni drugovi podnose sporazumno. Uz to, usmjerit ćemo se na situaciju kada se razvode roditelji koji imaju zajedničko maloljetno dijete.

Shodno tomu, u sljedećem će dijelu biti istaknuta uloga Hrvatskog zavoda za socijalni rad u brakorazvodnim postupcima s naglaskom na plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te postupke obveznog savjetovanja i obiteljske medijacije.

Na kraju ovog rada bit će navedene pravne posljedice razvoda braka.

2. Pojam braka i prestanak istog

Brak je i za društvo i za pojedinca vrlo važan odnos, prisutan je još od prvih zajednica, a postoji i danas. On nije samo društveno važan odnos, brak je i pravni odnos, a spominje se među prvim pisanim pravnim izvorima (Hrabar, 2024.). U Republici Hrvatskoj brak i prestanak braka uređeni su Obiteljskim zakonom. Prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.12) brak je „zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca”. Nadalje, Obiteljskim zakonom su propisane četiri pravne osnove prestanka braka. Prestanak braka je „pravni institut i pravna osnova kojom brak kao pravni odnos završava“ (Hrabar i sur., 2021., str.82).

Prema tomu, brak prestaje u sljedeće navedenim situacijama: „1. Bez obzira na oblik u kojemu je sklopljen, brak prestaje smrću bračnog druga, proglašenjem nestalog bračnog druga umrlim, poništajem ili razvodom. 2. Brak prestaje poništajem ili razvodom kad odluka suda o poništaju ili razvodu braka postane pravomoćna. 3. Ako je nestali bračni drug proglašen umrlim, brak prestaje danom koji je pravomoćnom odlukom suda utvrđen kao dan smrti nestalog bračnog druga. 4. Ako brak sklopljen u vjerskom obliku prestane prema odredbi stavka 2. ovoga članka, prestanak braka ne utječe na obveze bračnih drugova koje proizlaze iz propisa vjerske zajednice pred kojom je brak sklopljen.“ (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.47).

U ovom će radu pozornost biti posvećena jednoj pravnoj osnovi prestanka braka, to jest razvodu braka.

3. Razvod braka

Razvod braka je jedna od četiri pravne osnove kojom brak prestaje. Hrabar i sur. (2021.) navode da je razvod braka „pravna osnova prestanka braka za života bračnih drugova odlukom suda zbog okolnosti koje su nastale tijekom braka”. Prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.51) tri su pravne osnove razvoda braka.

Prema tomu, sud će razvesti brak ako bračni drugovi sporazumno predlažu razvod braka, ako se utvrdi da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni ili ako je od prestanka bračne zajednice proteklo više od jedne godine.

3.1. Razvod braka na temelju sporazuma bračnih drugova

Razvod braka na temelju sporazuma bračnih drugova izvanparnični je postupak s obzirom na to da se ne pokreće tužbom, nego bračni drugovi sporazumno, na temelju vlastitog dogovora podnose sudu prijedlog za razvod braka s kojim su oni suglasni (Hrabar i sur., 2021.). Postupak sporazumnog razvoda braka znatno je brži i povoljniji za bračne drugove u odnosu na situaciju kada su primjerice bračni odnosi trajno i teško poremećeni. Već iz same namjere da se brak okonča sporazumno vidljiva je dobra volja bračnih drugova da to naprave mirnim putem, uz mogućnost da se tako dogovore i o ostalim odnosima koje je potrebno urediti prije samog razvoda, primjerice u slučaju da imaju zajedničko maloljetno dijete, trebali bi postići plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.

3.2. Razvod braka zbog teško i trajno poremećenih bračnih odnosa

Razvod temeljen na osnovi teške i trajne poremećenosti bračnih odnosa bitno se razlikuje od razvoda koji se temelji na sporazumu bračnih drugova. Naime, sud će razvesti brak ako utvrdi da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni te ako ne postoji mogućnost “popravka” istih. Iz navedenog vidimo postojanje treće strane, pored bračnih drugova, koja će utvrditi stanje iz objektivne pozicije (Hrabar i sur., 2021.). Teško i trajno poremećeni bračni odnosi mogu nastati zbog niza okolnosti, situacija i ponašanja koja negativno utječu na brak i odnose u njemu. Primjerice, to može biti svađa, preljub, ovisnost o drogi, alkoholu i slično, ili ako jedan od bračnih drugova prestane “ulagati” u brak, čime druga strana postaje nezadovoljna.

3.3. Razvod braka zbog prestanka bračne zajednice

Ono što razlikuje razvod braka po ovoj pravnoj osnovi od prve dvije spomenute pravne osnove je to što ovdje u centru pozornosti nije što je netko od bračnih drugova napravio, jesu li njihovi odnosi trajno i teško poremećeni ili nisu, već se gleda bračna zajednica koja se mora jasno razlučiti od braka. Bračna zajednica može prestati puno prije nego se bračni drugovi razvedu, stoga je ovdje u fokusu interval od godine dana od kad je bračna zajednica prestala. Drugim riječima, bračna se zajednica ne mora ni vremenski niti sadržajno podudarati s brakom (Hrabar i sur., 2021.). Bračna zajednica podrazumijeva da bračni drugovi žive zajedno na istoj adresi i da ostvaruju različite sadržaje životne zajednice. U suprotnoj situaciji postoje opravdani razlozi za razvod braka po ovoj pravnoj osnovi. S druge strane, primjerice, postoje situacije kada jedan bračni drug zbog posla ne živi na istoj adresi gdje i drugi bračni drug i u toj situaciji neće doći do razvoda braka jer takva fizička udaljenost nije rezultirala automatskim prestankom bračne zajednice. Stoga, kad je bračna zajednica točno prestala ponekad nije jednostavno utvrditi, ali je važno utvrditi ako jedan bračni drug traži razvod po ovoj pravnoj osnovi.

4. Postupak razvoda braka

Kada govorimo o postupku razvoda braka potrebno ga je razlučiti na dvije cjeline. S jedne strane, ako razvod braka traže oba bračna druga, oni mogu zajednički sudu podnijeti prijedlog za sporazumni razvod braka te je u tom slučaju riječ o izvanparničnom postupku. S druge strane, razvod braka može zahtijevati i samo jedan bračni drug i to tako da sudu podnese tužbu radi razvoda braka te je u tom slučaju riječ o parničnom postupku (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.50, st.1). Navedene mogućnosti ima i osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a sud će povodom toga odlučiti hoće li toj osobi dopustiti poduzimanje daljnjih radnji u postupku (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.50, st.2).

Nadalje, Obiteljskim zakonom je propisana jedna iznimka, a odnosi se na pravo na tužbu radi razvoda braka. Naime, prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.50, st.3) muž nema pravo na tužbu radi razvoda braka sve dok je njegova žena trudna i sve dok njihovo dijete ne navrši godinu dana života. Navedenom je odlukom zakonodavac odlučio zaštititi ženu i njihovo nerođeno dijete u najosjetljivijem periodu za ženu, a radi mogućeg ugrožavanja zdravlja s obzirom na stres i sve posljedice koje sa sobom nosi razvod braka. U tom je periodu žena psihički i fizički ranjivija, a vođenje sudskog postupka ne bi bilo u najboljem interesu ni za majku ni za dijete koje će se roditi. Zakonodavac je ograničenje produžio za još godinu dana nakon rođenja djeteta štiteći majčinstvo i tek rođeno dijete kojemu su u najizazovnijem početku života potrebna oba roditelja. Kroz to razdoblje zakonodavac je predvidio mogućnost da bračni drugovi možda, upoznavajući se sa svojim djetetom i novim načinom života, odustanu od namjere za razvod braka. Nastavno na navedeno, važno je istaknuti da ako majka tijekom trudnoće ili prve godine djetetova života želi razvod braka, iz bilo kojeg razloga, može to učiniti ili tužbom samostalno ili prijedlogom za sporazumni razvod braka sa svojim suprugom.

Prema statističkim podacima koji su objavljeni, sporazumni razvod braka, i to sporazumni razvod braka roditelja sa zajedničkim maloljetnim djetetom, brojčano preteže naspram razvoda braka tužbom jednog bračnog druga (Aras Kramar, 2022.).

4.1. Sporazumni razvod braka

Ako se oba bračna druga odluče na sporazumni razvod braka, izvanparnični postupak bit će pokrenut prijedlogom za sporazumni razvod braka koji sudu podnose bračni drugovi. U slučaju da jedan bračni drug odustane od prijedloga za sporazumni razvod braka, a drugi bračni drug ostane pri toj odluci da se brak razvede, postupak će se nastaviti prema odredbama koje su propisane za razvod braka tužbom jednog bračnog druga (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.453). Za suđenje povodom sporazumnog razvoda braka mjesno je nadležan sud na čijem su području bračni drugovi

imali posljednje zajedničko prebivalište (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.455, st.1). Ako oba bračna druga u jednom trenutku odluče da žele povući prijedlog za sporazumni razvod braka, to mogu napraviti sve do donošenja pravomoćnog rješenja o sporazumnom razvodu braka, to jest sve dok postupak nije pravomoćno okončan (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.459). Prijedlog za sporazumni razvod braka podnosi se sudu u pisanom obliku te mora sadržavati određene podatke, a prilažu mu se i određeni dokumenti. Navedeno je nužno kako bi se u skladu s njim moglo postupati. Stoga, u zahtjevu za sporazumni razvod braka moraju biti navedeni: oznaka suda, imena bračnih drugova, kao i njihovo prebivalište, odnosno boravište, osobni identifikacijski broj bračnih drugova, predmet spora, sadržaj izjave te njihov potpis. Uz prijedlog za sporazumni razvod braka, potrebno je priložiti dokaz o uplati sudskih pristojbi, vjenčani list i rodne listove za maloljetnu djecu ako ih bračni drugovi imaju. Također, ako bračni drugovi imaju zajedničku maloljetnu djecu uz prijedlog za sporazumni razvod braka moraju priložiti i Izvješće o obveznom savjetovanju te Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Sve navedene isprave ne smiju biti starije od šest mjeseci. O potonjem će više riječi biti kasnije.

Prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.460) protiv rješenja o sporazumnom razvodu braka žalba se može podnijeti zbog bitnih povreda odredbi parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. Zakona o parničnom postupku ili ako je pristanak za razvod dan u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare te u slučaju da je rješenje doneseno, a pretpostavke nisu bile ispunjene. Protiv pravomoćnog rješenja nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi ni druga pravna sredstva.

Kada je riječ o sporazumnom razvodu braka potrebno je razlikovati sporazumni razvod braka kad bračni drugovi nemaju maloljetno dijete od sporazumnog razvoda braka kad bračni drugovi imaju zajedničko maloljetno dijete. Navedena će razlika biti objašnjena u nastavku.

4.1.1. Sporazumni razvod braka kad braćni drugovi nemaju maloljetno dijete

Postupak sporazumnog razvoda braka kad braćni drugovi nemaju zajedničko maloljetno dijete znatno je brži i jednostavniji u odnosu na situaciju kad se razvode roditelji koji imaju maloljetno dijete. Kako je već ranije istaknuto, ako su se braćni drugovi sporazumjeli oko razvoda braka onda zajedno pokreću izvanparnični postupak tako da podnesu prijedlog sudu (Aras Kramar, 2022.). Braćni drugovi koji se razvode, a nemaju zajedničko maloljetno dijete ne moraju proći postupak obveznog savjetovanja za razliku od braćnih drugova koji imaju zajedničko maloljetno dijete, a koje će biti detaljnije objašnjeno u nastavku. Također, svom prijedlogu za sporazumni razvod braka ne prilažu ni sporazum o uređenju imovinskopravnih odnosa nakon razvoda braka niti će sud u izvanparničnom postupku o tome odlučivati (Aras Kramar, 2022.). Dakle, braćni drugovi podnose prijedlog, koji se temelji na njihovoj nezavisnoj, konsenzualno izraženoj volji da se razvedu, sudu koji će ih razvesti u izvanparničnom postupku (Aras Kramar, 2022.). U ovom slučaju sud ne “sudi”, već se na temelju suglasne volje braćnih drugova, primjenom prava, njihov pravni odnos uređuje, to jest dokida (Aras Kramar, 2022.). Sud donosi rješenje o sporazumnom razvodu braka.

4.1.2. Sporazumni razvod braka roditelja sa zajedničkim maloljetnim djetetom

Roditelji koji imaju zajedničko maloljetno dijete i odluče se na sporazumni razvod braka također sudu podnose prijedlog za sporazumni razvod braka čime se pokreće izvanparnični postupak. No, ono što razlikuje sporazumni razvod braka roditelja koji imaju maloljetno dijete od sporazumnog razvoda braka roditelja koji nemaju maloljetno dijete je to što prilikom podnošenja prijedloga sudu moraju dostaviti i neke druge dokumente. Naime, uz prijedlog za sporazumni razvod braka roditelji moraju sudu podnijeti izvješće o obveznom savjetovanju te plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (Aras Kramar, 2022.). Iako se na prvo oko čini da navedeni dokumenti kompliciraju postupak, upravo je suprotno, i dalje je ovakav postupak razvoda braka znatno jednostavniji, brži i povoljniji i za dijete i za braćne drugove u odnosu na situaciju kad se vodi parnični

postupak pred sudom. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi roditelji mogu sastaviti sami ili tijekom postupka obveznog savjetovanja koji vodi područni ured Hrvatskog zavoda za socijalni rad, a o čemu više riječi kasnije (Aras Kramar, 2022.). Ako bračni drugovi uz prijedlog za sporazumni razvod braka nisu podnijeli izvješće o obveznom savjetovanju ili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sud će pozvati roditelje da isto podnesu u roku od osam dana. Ako ni u tom roku navedeno ne bude podneseno, smatrat će se da je prijedlog za sporazumni razvod braka povučen (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.458).

4.2. Razvod braka na temelju tužbe jednog bračnog druga

Naspram situacije u kojoj su bračni drugovi sporazumni oko razvoda braka te isto riješe na temelju dogovora, postoje situacije kada to nije moguće. Za takvu je situaciju zakonodavac predvidio mogućnost da svaki bračni drug može samostalno podnijeti tužbu radi razvoda braka (Aras Kramar, 2022.). Tužbu podnosi mjesno nadležnom sudu, to jest sudu na čijem su području imali posljednje zajedničko prebivalište (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.455, st.1). U ovom je slučaju riječ o parničnom postupku s obzirom na to da se podnosi tužba te da se postupak vodi pred sudom. Ako tijekom trajanja postupka bračni drug koji je tuženik u postupku izjavi da ne osporava tužbu, odnosno razvod braka, smatrat će se da su se bračni drugovi sporazumjeli oko razvoda braka. Također, ako tužitelj želi, može bez pristanka tuženika odustati od tužbe sve do pravomoćnog okončanja postupka (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.381). Prema Zakonu o parničnom postupku (NN, 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23., čl.106) tužba se podnosi u pisanom obliku (podnesak), mora biti razumljiv te mora sadržavati: oznaku suda, ime, prebivalište, odnosno boravište stranaka, osobni identifikacijski broj stranke koja podnosi podnesak, predmet spora, sadržaj izjave te potpis podnositelja na kraju, a sve kako bi se u skladu s njom moglo postupati. Uz spomenute podatke, tužba treba sadržavati „zahtjev u pogledu glavne stvari

i sporednih traženja, činjenice na kojima tužitelj temelji zahtjev, dokaze kojima se utvrđuju te činjenice” (Zakon o parničnom postupku (NN, 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23., čl.186). Također, ako je u izjavi sadržan i određeni zahtjev, onda stranka mora navesti sve činjenice i dokaze na kojima temelji zahtjev.

U situaciji kada se razvode bračni drugovi koji imaju zajedničko maloljetno dijete, prije pokretanja postupka za razvod braka moraju proći kroz postupak obveznog savjetovanja (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.54, st.1). Upravo izvješće o obveznom savjetovanju moraju priložiti uz tužbu radi razvoda braka, a isto ne smije biti starije od šest mjeseci jer će u suprotnom tužba biti odbačena (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.379, st.1 i 2). Isto tako, ako uopće ne prilože izvješće o obveznom savjetovanju, sud će ih upozoriti da to naprave u roku od osam dana, jer će se u suprotnom smatrati da je tužitelj povukao tužbu (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.379, st.5). Nadalje, uz podnošenje tužbe za razvod braka bračni drugovi imaju mogućnost predložiti uređivanje određenih pitanja, a koja se odnose na to s kojim će roditeljem dijete stanovati te na koji će se način ostvarivati roditeljska skrb, kako će se ostvarivati osobni odnosi djeteta i onog roditelja s kojim dijete neće stanovati te koja se tiču visine uzdržavanja djeteta. Ukoliko roditelji ne predlože uređivanje prethodno spomenutih pitanja, utoliko će o tim pitanjima odlučiti sud po službenoj dužnosti (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.56). Ako nisu postavljeni drugi zahtjevi sud odlučuje isključivo o prethodno spomenutim pitanjima. Primjerice, sud bi mogao odlučiti i o uzdržavanju bračnog druga, no samo ako bračni drug takav zahtjev i podnese, bilo u tužbi ili tijekom parnice (Aras Kramar, 2022.). Posebno je važno istaknuti da je maloljetno dijete u postupku koji se vodi radi razvoda braka, a tiče se spora o roditeljskoj skrbi, zastupano samostalno i neovisno od roditelja i to putem posebnog skrbnika kojeg mu je dodijelio područni ured Hrvatskog zavoda za socijalni rad (Aras Kramar, 2022.).

5. Uloga Hrvatskog zavoda za socijalni rad u brakorazvodnom postupku

Hrvatski zavod za socijalni rad nedvojbeno ima izrazito važnu ulogu u svim postupanjima u kojima se odlučuje o pravima i interesima djece, a posebno kad se želi zaštititi najbolji interes maloljetnog djeteta. Razvod braka u većini je slučajeva stresan i emocionalno bolan za roditelje, a pogotovo za djecu koja isti taj razvod proživljavaju na svojevrsan način (Osmak-Franjić, 2007.). Ponekad su djeca direktno ili indirektno izložena sukobima roditelja, ponekad roditelji koriste vlastitu djecu za manipulaciju, a sve to kod djece izaziva osjećaj straha, tuge, nesigurnosti, krivnje, zbunjenosti, potištenosti sa željom da roditelji ostanu zajedno, ali i željom da se sve što prije završi (Osmak-Franjić, 2007.). I sami smo svjedoci kako se nerijetko prava djece krše, ne samo od strane trećih osoba, nego i od strane vlastitih roditelja radi osobnih interesa (Hrabar, 2024.). Stoga, dobrobit djeteta nužno bi trebao biti kao jedan od najvažnijih kriterija u svim postupanjima s djecom (Šeparović, 2014.). Također, članak 3. Konvencije o pravima djeteta ističe da se u svim postupanjima koja se vode u svezi s djecom mora prije svega voditi računa o interesima djeteta. Ponekad nije jednostavno utvrditi što je za dijete najbolje, čime to nerijetko postaje sredstvo da se udovolji željama roditelja (Hrabar, 2024.). Prema tomu, tijekom cijelog brakorazvodnog postupka nužno je voditi računa o tome da se zaštite prvenstveno djeca čiji se roditelji razvode (Laklija i sur., 2005.). Nastavno na navedeno, svrha “uplitanja” Hrvatskog zavoda za socijalni rad u postupak koji se vodi pred sudom je upravo pomoć da se prepozna određena djetetova potreba i da se na najbolji mogući način zadovolji (Alinčić i sur., 2001.).

Hrvatsko zakonodavstvo predviđa dva modela mirnog rješavanja obiteljskopравnih sukoba, a to su obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija (Čulo Margaletić, 2021.). Zakonom je određeno da je obvezno savjetovanje, kako i sama riječ govori, obvezan postupak koji prethodi razvodu braka, dok je obiteljska medijacija u pravilu dobrovoljna (Čulo Margaletić, 2021.). Prema tomu, obvezno je savjetovanje na jedan način pretpostupak postupku obiteljske medijacije (Majstorović, 2017.). Cilj je oba postupka da se bračni drugovi mirnim putem dogovore oko bitnih sadržaja roditeljske skrbi, odnosno da postignu plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te se što jednostavnije i brže razvedu

(Hrabar, 2024.). Prema statističkim podacima iz 2020. godine od ukupno 4403 sklopljena plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, njih čak 4087 je sklopljeno tijekom postupka obveznog savjetovanja, a njih 316 tijekom postupka obiteljske medijacije (Aras Kramar, 2022.). Iz navedenog se može zaključiti da spomenuta dva postupka služe svrsi zbog koje su osnovani. No, potencijalno se javlja pitanje koliko je postignuti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi uspješno primjenjiv u praksi, odnosno u životu djeteta i razvedenih bračnih drugova nakon razvoda braka. Nameće se misao i sumnja da je “slabija” strana pristala na neke dogovore, uvjete, samo zato što se boji sudskog postupka, posebice ako se dogovara pitanje uzdržavanja djeteta pa pristane na znatno manji iznos (Čulo Margaletić, 2021.). No, kako bilo, zadaća je oba postupka da se stranke potiče da postignu sporazum te da im se kroz cijeli postupak ističu pozitivne strane postizanja zajedničkog dogovora (Čulo Margaletić, 2021.).

U spomenuta dva postupka Hrvatski zavod za socijalni rad nezaobilazna je institucija te je tako uvelike uključena u razvod braka roditelja koji imaju zajedničko maloljetno dijete. Hrvatski zavod za socijalni rad u postupcima pomaže sudu tako da daje prijedloge, mišljenja te suglasnosti za određene odluke. U nastavku će biti objašnjena uloga Hrvatskog zavoda za socijalni rad tijekom postupka razvoda braka roditelja koji imaju zajedničko maloljetno dijete, odnosno u postupcima obveznog savjetovanja i obiteljske medijacije. Prije toga kratko će se istaknuti glavne karakteristike plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, a koji je u cilju oba prethodno spomenuta postupka.

5.1. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Obiteljskim zakonom iz 2015. godine u hrvatsko je zakonodavstvo uvedena obveza da svi roditelji koji odluče razvesti svoj brak, a imaju zajedničko maloljetno dijete, moraju sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Iz samog naziva vidimo da je navedeni plan zapravo sporazum u kojem će bračni drugovi dogovoriti sve bitne okolnosti vezane uz njihovo zajedničko dijete. Sama svrha uvođenja prethodno spomenutog plana bila je da o

tome kako će zajednički ostvarivati roditeljsku skrb nakon prestanka bračne zajednice odlučuju roditelji, a ne sud, država ili netko treći. Iako je s jedne strane zakonodavac naglasio odgovornost roditelja za sastavljanje plana, s druge je strane ostavio mogućnost sudu da intervenira tamo gdje smatra da je to potrebno, primjerice kroz mogućnost kontrole postignutih sporazuma. U postizanju plana roditelji bi se prvenstveno trebali voditi najboljim interesom vlastitog djeteta. Prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.106) plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi je „pisani sporazum roditelja o načinu ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi u okolnostima u kojima roditelji djeteta trajno ne žive u obiteljskoj zajednici”. Roditelji ga mogu sastaviti samostalno, a ako ne uspiju sami imaju ga priliku sastaviti u postupku obveznog savjetovanja ili u postupku obiteljske medijacije (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.106, st.5). Iznimno je važno spomenuti da je obveza roditelja da se zajednički dogovore o svim pitanjima ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi, odnosno da sporazumno urede kompletan plan zajedničke roditeljske skrbi, jer će se u suprotnom smatrati da plan nije sporazumno postignut.

Pravilnikom o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (NN, 123/15., čl.1) propisan je obvezan sadržaj koji se mora nalaziti na obrascu plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Plan se sastavlja u pisanom obliku i na obrascu koji je propisan navedenim pravilnikom. Prema tomu, plan mora sadržavati određene podatke o roditeljima i djetetu, a to su za svakog od njih: osobno ime, osobni identifikacijski broj, datum i mjesto rođenja, prebivalište, odnosno boravište te adresu stanovanja ako se ona u trenutku sastavljanja plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi razlikuje od adrese prebivališta, odnosno boravišta (Pravilnik o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, NN, 123/15., čl.2, st.1). Nadalje, bračni se drugovi moraju zajednički sporazumjeti te u planu detaljno navesti: „mjesto i adresu djetetova stanovanja, vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja, način razmjene informacija u vezi s davanjem suglasnosti pri donošenju odluka bitnih za dijete te razmjene važnih informacija u vezi s djetetom, visinu uzdržavanja djeteta te način na koji će roditelji uređivati buduća sporna pitanja” (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23,

156/23., čl.106, st.2). Roditelji zajednički određuju na kojoj će adresi biti prijavljeno prebivalište njihovog djeteta. Također, ako roditelji smatraju da su još neka pitanja važna za njihovo zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi, ista mogu navesti u planu (Pravilnik o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, NN, 123/15., čl.2, st.3).

Roditelj s kojim dijete ne stanuje ima pravo, ali i dužnost ostvarivati osobne odnose sa svojim djetetom, a drugi roditelj, odnosno onaj s kojim dijete stanuje, isto mu je dužan omogućiti. Roditelji imaju potpunu slobodu prilikom dogovora na koji će se način ostvarivati osobni odnosi, a tijekom istog moraju prvenstveno biti vođeni najboljim interesom djeteta, to jest da isti taj dogovor bude sklopljen u skladu s dobrobiti njihovog zajedničkog djeteta. Prilikom dogovora o tome kako i koliko će vremena dijete provoditi sa svakim od roditelja mogu odrediti da to bude tjedno, mjesečno, češće, rjeđe ili primjerice da dijete svake blagdane, školske praznike ide kod jednog ili drugog roditelja. Imaju potpunu slobodu u dogovoru, ali je važno da točno odrede vrijeme i mjesto kada i gdje će roditelj kod kojeg dijete dolazi preuzeti dijete, te gdje i kada će ga vratiti onom roditelju kod kojeg se dijete vraća. Također, ako roditelji smatraju da je to potrebno, mogu se dogovoriti da prilikom preuzimanja i predaje djeteta uz njih budu nazočne i neke druge osobe. Nadalje, ako roditelji žive na većoj udaljenosti te se samim time radi o nekim dužim relacijama, roditelji mogu sporazumno odrediti način i troškove prijevoza djeteta (Pravilnik o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, NN, 123/15., čl.4).

Roditelji sporazumno moraju urediti i visinu uzdržavanja djeteta, a koje je obveza roditelja s kojim dijete ne stanuje. Spomenuta obveza nije zaobišla ni roditelja s kojim dijete stanuje, već isti obvezu ispunjava kroz svakodnevnu skrb o djetetu (npr. troškovi stanovanja, prehrane, odijevanja, higijene, odgoja, obrazovanja, skrbi o djetetovu zdravlju) (Brkić-Gverieri, 2023.). Prema tomu, uzdržavanje se ne odnosi isključivo na materijalna sredstva. Visina uzdržavanja djeteta određuje se ovisno o dobi i prosječnim potrebama djeteta, prema prihodima roditelja koji je dužan isplaćivati dogovorena novčana sredstva te prema platnim razredima i prosječnim troškovima života u Republici

Hrvatskoj (Brkić-Gverieri, 2023.). Nadalje, odredbama Obiteljskog zakona propisano je koji je minimalni novčani iznos za uzdržavanje djeteta te su dostupne tablice o prosječnim potrebama djeteta, a koje mogu pomoći roditeljima prilikom dogovora o visini iznosa (Brkić-Gverieri, 2023.).

Uz sve navedeno, roditelji u planu moraju označiti na koji će način rješavati buduća sporna pitanja, a koja se tiču roditeljske skrbi o njihovom zajedničkom djetetu te prema tomu mogu odabrati da ista rješavaju u sudskom postupku ili postupku obiteljske medijacije ili uz pomoć zajedničkog odvjetnika ili druge osobe od zajedničkog povjerenja. Još jedan sadržaj plana koji spada pod dio sporazumnog uređenja odnosi se na način razmjene informacija koje su bitne za dijete pri čemu roditelji mogu odlučiti da iste razmjenjuju usmeno, poštom, telefonski, telefaksom, SMS-om, elektronskom poštom ili na drugi prikladan način (Pravilnik o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, NN, 123/15). Tako spomenuta razmjena informacija mora biti jasna, brza i usmjerena isključivo na dijete (Čikeš, 2020.).

Nakon što su roditelji sastavili plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi dužni su ga potpisati. Uz to, dužni su svoje dijete upoznati sa svim točkama sastavljenog plana te mu omogućiti da izrazi svoje mišljenje koje će se uzeti u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelošću. Izraženo djetetovo mišljenje roditelji su dužni poštovati, prilikom čega moraju biti vođeni djetetovom dobrobiti (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.106, st.4). Postignuti plan moguće je mijenjati kada to zahtijevaju okolnosti koje su se bitno promijenile ili u skladu s dobi i zrelošću djeteta. Promijenjeni plan stranke podnose sudu u izvanparničnom postupku kako bi provjerio njegov sadržaj te ako je sve u redu kako bi ga odobrio (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.107, st.2). Odobrenjem suda u izvanparničnom postupku plan stječe svojstvo ovršne isprave. Ako bračni drugovi ne uspiju samostalno sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, u sljedeća dva navedena postupka mogu ga sastaviti uz pomoć druge osobe.

5.2. Obvezno savjetovanje

Prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.321, st.1) obvezno savjetovanje je „oblik pomoći članovima obitelji da donesu sporazumne odluke o obiteljskim odnosima vodeći posebnu brigu o zaštiti obiteljskih odnosa u kojima sudjeluje dijete te o pravnim posljedicama nepostizanja sporazuma i pokretanju sudskih postupaka u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta”. Krajnja je svrha postizanje sporazuma o bitnim pitanjima koja sa sobom nosi razvod braka, a koja se tiču maloljetne djece, kako bi se izbjeglo da se o pravnim posljedicama razvoda odlučuje putem suda (Čulo Margaletić, 2021.). Provodi ga nadležni stručni tim Hrvatskog zavoda za socijalni rad. Nadležnost se određuje prema mjestu djetetova prebivališta, odnosno boravišta, a ako nije moguće tako može se odrediti i prema mjestu posljednjeg zajedničkog prebivališta, odnosno boravišta bračnih ili izvanbračnih drugova (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.321, st.2). Iz samog naziva vidljivo je da je ono obvezno za članove obitelji, a koji u njemu sudjeluju osobno i bez punomoćnika (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.321, st.4). Dvije su vrste obveznog savjetovanja, jedno se provodi prije postupka razvoda braka roditelja koji imaju zajedničko maloljetno dijete, a drugo prije pokretanja ostalih sudskih postupaka u kojima se odlučuje o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.322). Zahtjev za pokretanje postupka obveznog savjetovanja prije razvoda braka stranka podnosi Hrvatskom zavodu za socijalni rad usmeno na zapisnik ili u pisanom obliku, a koji je nakon primitka zahtjeva dužan zakazati sastanak i pozvati stranke (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.323, st.1 i 2). No, zakonodavac je previdio mogućnost iznimke, odnosno mogućnost da se zakažu i provedu odvojeni razgovori s bračnim drugovima, a odnosi se na situaciju ako je u obitelji prisutno nasilje za koje Hrvatski zavod za socijalni rad ima saznanja ili ako iz bilo kojih drugih razloga primijeti da zajednički sastanak ne bi bio svrhovit ili čak ako jedan ili oba bračna druga to iz opravdanih razloga traže (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.323, st.3).

Za ovaj je rad značajno obvezno savjetovanje koje se provodi prije postupka razvoda braka, stoga ćemo na njega biti usmjereni. Prije svega, važno je spomenuti iznimke kada se obvezno savjetovanje prije razvoda braka roditelja sa zajedničkim maloljetnim djetetom ne provodi. Naime, ne provodi se u odnosu na jednog ili oba bračna druga ako su lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka pa čak ni uz stručnu pomoć, ako su nesposobni za rasuđivanje ili ako su nepoznatog prebivališta i boravišta (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.326).

Obiteljskim je zakonom propisan sadržaj obveznog savjetovanja, a odnosi se na upoznavanje bračnih drugova sa svim okolnostima razvoda braka, upozorava ih se da su kroz cijeli postupak dužni voditi računa o dobrobiti svoga djeteta te ih se upoznaje s mogućnošću provođenja obiteljske medijacije (Majstorović, 2017.). Stoga, prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.325, st.1) sadržaj obveznog savjetovanja prije postupka razvoda braka obuhvaća: „upoznavanje bračnih drugova o mogućnosti bračnog savjetovanja, upoznavanje bračnih drugova o pravnim i psihosocijalnim posljedicama razvoda braka u odnosu na njih i djecu, upućivanje bračnih drugova da su dužni voditi računa o djetetovoj dobrobiti prigodom uređenja spornih obiteljskih odnosa, upoznavanje bračnih drugova sa sadržajem plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i pružanje pomoći ako to zahtijevaju, upoznavanje s prednostima obiteljske medijacije i informiranje bračnih drugova o dostupnim obiteljskim medijatorima te upoznavanje bračnih drugova s postupkom radi razvoda braka pokrenutog tužbom jednog od bračnih drugova“. Nadalje, s obzirom na to da je krajnja svrha obveznog savjetovanja postići dogovor oko važnih pitanja koja se tiču zajedničkog maloljetnog djeteta, zakonodavac je predvidio mogućnost da se djetetu omogući izražavanje vlastitog mišljenja, a za koje je potreban pristanak roditelja (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.325, st.3).

Kao što je već spomenuto, jedan od sadržaja obveznog savjetovanja je da se roditelje upozori na posljedice ako tijekom obveznog savjetovanja ne postignu plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Prema tomu, prethodno spomenutu dužnost ima Hrvatski zavod za

socijalni rad, koji će pri tom upozorenju, a ako plan nije postignut, savjetovati roditelje da taj isti plan pokušaju postići tijekom postupka obiteljske medijacije. Hrvatski zavod za socijalni rad ih također upozorava na to da ukoliko ni tada ne postignu sporazum utoliko do razvoda može doći u parničnom postupku pokrenutom tužbom jednog od bračnih drugova u kojem sud po službenoj dužnosti preuzima “ovlasti” da umjesto njih odluči s kojim će roditeljem dijete stanovati, na koji će se način ostvarivati osobni odnosi s roditeljem s kojim dijete ne stanuje te o roditeljskoj skrbi i uzdržavanju djeteta. Nadalje, sud će u postupku djetetu omogućiti da izrazi svoje mišljenje te će mu imenovati posebnog skrbnika (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.327). Ako je postupak za razvod braka pokrenut od strane roditelja, sud može odrediti da troškove posebnog skrbnika plaćaju upravo oni, a na što će ih prethodno upozoriti Hrvatski zavod za socijalni rad (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.327, st.3). Nadalje, veliku ulogu Hrvatski zavod za socijalni rad ima u situaciji kada tijekom provođenja obveznog savjetovanja posumnja da je u obitelji prisutno nasilje ili da su na bilo koji drugi način ugrožena djetetova prava i dobrobit. Povodom spomenute sumnje Hrvatski zavod za socijalni rad provest će potrebne postupke procjene te će shodno tomu po službenoj dužnosti izreći prikladnu mjeru za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta iz svoje nadležnosti, ili će predložiti sudu izricanje mjere iz njegove nadležnosti. Također, u slučaju postojanja obiteljskog nasilja Hrvatski zavod za socijalni rad može žurno pokrenuti primjereni postupak kako bi zaštitio dijete (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.328).

Nakon što je obvezno savjetovanje provedeno, Hrvatski zavod za socijalni rad sastavlja izvješće o provedenom obveznom savjetovanju, koje bračni drugovi prilažu prijedlogu za sporazumni razvod braka ili tužbi radi razvoda braka, a u slučaju zajedničkog maloljetnog djeteta. U izvješću se navode stranke koje su sudjelovale u postupku, njihova spremnost da sporazumno riješe spor koji imaju, koji od bračnih drugova namjerava pokrenuti postupak pred sudom radi razvoda braka te jesu li bračni drugovi upoznati s pravnim posljedicama ukoliko ne postignu plan zajedničke roditeljske skrbi. Ukoliko je prisutno obiteljsko nasilje, utoliko se navode tvrdnje o njemu. Opisano izvješće vrijedi šest mjeseci

od dana kad je obvezno savjetovanje završilo, a strankama se dostavlja prema pravilima o osobnoj dostavi i to najkasnije u roku od šezdeset dana od kad je Hrvatski zavod za socijalni rad primio zahtjev za provođenje obveznog savjetovanja od bračnih drugova koji žele razvesti svoj brak (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.324).

U situaciji kada bračni drugovi koji imaju zajedničko maloljetno dijete ni tijekom postupka obveznog savjetovanja ne postignu sporazum o već spomenutom planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi Hrvatski zavod za socijalni rad će ih savjetovati da isti pokušaju postići u postupku obiteljske medijacije.

5.3. Obiteljska medijacija

Obiteljska medijacija, kao postupak mirnog rješavanja spora svoje mjesto u hrvatskom zakonodavstvu nalazi 2014. godine (Obiteljski zakon, 2015.). Navedenom se promjenom željelo potaknuti roditelje da vlastitim dogovorom pokušaju postići sporazum koji se tiče njih i njihovog zajedničkog djeteta prije nego li se u isto uključi sud, a s obzirom na to da su upravo oni ti koji znaju (u idealnom slučaju) što je u najboljem interesu njihovog djeteta te koje su njihove želje, mogućnosti i očekivanja kao roditelja (Ajduković i sur., 2016.). Također, obiteljska medijacija ne provodi se samo tijekom postupka razvoda braka, već je ona postupak u kojem je moguće rješavati različite sporove između članova obitelji, imovinske i neimovinske naravi, a ne samo one koji se tiču djece odnosno ostvarivanja roditeljske skrbi nakon prestanka životne zajednice roditelja.

Prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.331) obiteljska medijacija je „postupak u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosa uz pomoć jednog ili više obiteljskih medijatora”, čija je glavna svrha „postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i drugih sporazuma u vezi s djetetom”, a obiteljski medijator je „nepristrana i posebno educirana osoba koja je upisana u registar obiteljskih medijatora”. Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora,

uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije (NN 29/2021) pobliže su određeni kriteriji koje mora ispunjavati osoba kako bi mogla biti upisana u spomenuti registar, a koji vodi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi. Registar obiteljskih medijatora je javan, a upis se provodi na temelju rješenja koje donosi prethodno spomenuto ministarstvo (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.341, st.2 i 3). Kako bi neka osoba mogla biti obiteljski medijator, kako je već navedeno, mora ispunjavati određene uvjete. Prema tomu, osoba mora imati određena teorijska i praktična znanja o obiteljskoj medijaciji, a odnosi se na to da osoba ima razvijene vještine pregovaranja i komunikacije, da zna sam tijek postupka te da pozna načela istoga. Uz to, mora posjedovati određena znanja o dinamici obiteljskih odnosa te o fazama razvoja djeteta. Edukacija obuhvaća i praktične vježbe te simulaciju i superviziju postupka. No, edukacija ne prestaje posjedovanjem navedenih znanja. Kako bi neka osoba bila dobar obiteljski medijator mora se kontinuirano usavršavati u toj ulozi (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.342). Obiteljski medijatori mogu, ali i ne moraju biti zaposleni u sustavu socijalne skrbi. Za stranke je jedino važno da znaju da u prvom slučaju ne plaćaju naknadu za njihov rad, dok u drugom slučaju da (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.343). Kad je riječ o obiteljskom medijatoru, važno je napomenuti da obiteljski medijator koji je vodio postupak obiteljske medijacije ne smije pisati stručno mišljenje, obiteljsku procjenu niti na bilo koji drugi način sudjelovati u sporu u kojem se odlučuje o strankama koje su sudjelovale u postupku obiteljske medijacije (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.340). Uz sve navedeno, obiteljski medijator, ali i druge osobe koje sudjeluju u obiteljskoj medijaciji dužne su poštovati načelo povjerljivosti, što znači da sve informacije koje čuju tijekom postupka moraju čuvati kao povjerljive u odnosu na treće osobe. Unatoč tomu, predviđene su određene iznimke u odnosu na spomenuto načelo, a o čemu stranke upozorava obiteljski medijator. Naime, spomenuto se načelo može “prekršiti” ako su informacije nužne za provedbu ili ovrhu sporazuma ili ako su informacije potrebne kako bi se zaštitilo dijete kojemu je ugrožena dobrobit ili kako bi se uklonila opasnost od teške psihičke ili fizičke povrede integriteta osobe (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.335).

Nadalje, kroz cijeli postupak obiteljske medijacije, obiteljski medijator je osoba koja strankama pomaže tako da ih usmjerava te im pomaže tako da im daje potrebne pravne informacije. Prema tomu, njegova dužnost nije davati pravne savjete, nametati rješenja i odlučivati umjesto njih, već posredovati i usmjeravati ka postizanju sporazuma, uz istovremeno poštivanje gledišta obje strane u postupku (Majstorović, 2017.).

Nadalje, za razliku od obveznog savjetovanja, obiteljska medijacija je dobrovoljna za sve članove obitelji (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.320, st.2). Kao i kod obveznog savjetovanja, ni obiteljska medijacija se ne provodi u odnosu na jednog ili oba bračna druga ako su lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka pa čak ni uz stručnu pomoć, ako su nesposobni za rasuđivanje ili ako je jedan od njih nepoznatog prebivališta i boravišta. Uz sve navedeno, obiteljska se medijacija ne provodi ni u slučaju postojanja tvrdnji o obiteljskom nasilju (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.332). Obiteljska medijacija nije strogo vezana uz sudski postupak, što znači da ju je moguće provesti i prije i tijekom i nakon sudskog postupka (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.334). Kada govorimo o obiteljskoj medijaciji tijekom, to jest za vrijeme trajanja sudskog postupka mislimo na to da ako stranke žele i smatraju da spor mogu riješiti u postupku obiteljske medijacije, isto sporazumno predlažu sudu koji će shodno tomu zastati s postupkom. Isto tako, ako sud smatra da postoji mogućnost da stranke svoje sporne obiteljske odnose riješe u postupku obiteljske medijacije, isto im predlaže te zastaje s postupkom. U oba se slučaja zastaje s postupkom na tri mjeseca u kojem roku stranke moraju pokušati riješiti svoj spor, ako ne uspiju sud će nastaviti s postupkom. Također, stranke mogu same predložiti da se postupak nastavi i prije isteka roka od tri mjeseca. Sve u svemu, prije nego se uopće odluči da bi se zastalo s postupkom, važno je provjeriti je li to prikladno s obzirom na to da je u postupcima u kojima se odlučuje o pravima i interesima djeteta nužno žurno postupanje (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.338). U skladu s potonje navedenim i u ovom je postupku važno da svi sudionici budu vođeni prvenstveno dobrobiti djeteta, na što ih je dužan upozoriti obiteljski

medijator, koji uz pristanak djetetovih roditelja može omogućiti da dijete izrazi svoje mišljenje (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.339).

Tijekom postupka obiteljske medijacije stranke imaju mogućnost postići sporazum o raznim obiteljskopравnim pitanjima, a među njima za postupak razvoda braka sa zajedničkim maloljetnim djetetom najvažniji- plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Iako je plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi za roditelje sa zajedničkim maloljetnim djetetom u tom trenutku možda najvažniji, s aspekta održivosti u konačnici ispada da i nije baš tako. Naime, ako bračni drugovi postignu sporazum o skrbi nad zajedničkim djetetom, ali se i dalje spore oko imovinskopravnih ili nekih drugih, njima važnih pitanja, kako je moguće očekivati da će se plan uspješno primjenjivati kroz dulje razdoblje u svim točkama dogovora. Stoga, kako bi sporazum postignut u obiteljskoj medijaciji bio održiv na duže staze važno je zalagati se za sveobuhvatnu obiteljsku medijaciju, u kojoj bi stranke postigle dogovor o svim, njima važnim pitanjima. Drugim riječima, obiteljski medijator bi trebao na samom početku postupka strankama jasno istaknuti svrhu, odnosno da se za razliku od obveznog savjetovanja, tijekom postupka obiteljske medijacije mogu dogovoriti, uz plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, i o svim drugim spornim pitanjima imovinske i neimovinske naravi (npr. osobni odnosi drugih članova obitelji s djecom, uzdržavanje jednog od bivših bračnih drugova ili razvrgnuće bračne stečevine) (Čulo Margaletić, 2021.). Važno je da stranke shvate da su upravo oni ti koji će se morati držati dogovora koji su sklopili te da je njima u interesu da zajednički odluče kako i što, nego da umjesto njih o tomu odlučuje sud (Ajduković i sur., 2016.). Breber i Sladović Franz (2014.) su sve navedeno jasno sažele te navele kako „u obiteljsku medijaciju mogu ući samo osobe koje su zaista spremne na suradnju i žele se dogovoriti, osobe koje su kompetentne i sposobne postići i provoditi sporazum te koje su u dovoljnoj ravnoteži moći koja osigurava ravnopravne pregovore”. U suprotnoj je situaciji teško za očekivati da bi obiteljska medijacija u punom smislu ispunila svoju zadaću.

Prema tomu, dvije su mogućnosti, da stranke u postupku obiteljske medijacije postignu sporazum ili da ga ne postignu. U prvom slučaju, ako stranke postignu sporazum, odnosno plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi važno je da razumiju njegov sadržaj i činjenično

stanje te da od strane obiteljskog medijatora budu upozorene da isti taj sporazum može biti provjeren od strane nekog drugog stručnjaka. Uz to, navedeni sporazum stječe svojstvo ovršne isprave, ali pod jednim uvjetom, a to je da stranke sudu predlože sporazum, a on ga mora u izvanparničnom postupku odobriti. Također, kako bi stranke uopće mogle predložiti sudu njegovo odobravanje, sporazum mora biti sastavljen u pisanom obliku te potpisan od svih koji su ga sklopili (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.336). Nasuprot tomu, ako stranke ne postignu sporazum, obiteljski medijator će obustaviti postupak obiteljske medijacije, te sastaviti izvješće o obustavi postupka koje će dostaviti sudu kod kojeg se glavni postupak vodi te strankama koje su sudjelovale u postupku. U izvješću će se navesti jesu li obje stranke aktivno sudjelovale u postupku obiteljske medijacije (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.337).

6. Pravne posljedice razvoda braka

Prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.52) bračnim je drugovima ostavljena mogućnost da se dogovore oko određenih pravnih posljedica koje sa sobom donosi razvod njihovog braka. Prema tomu, bračni se drugovi mogu sporazumjeti oko „mjesta stanovanja djeteta, obiteljske kuće ili stana koji će predstavljati obiteljski dom, načina ostvarivanja roditeljske skrbi i ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, uzdržavanja djeteta, uređenja imovinskih odnosa bračnih drugova te oko uzdržavanja bračnog druga” (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.52, st.1). Iz navedenog je moguće zaključiti kako se prve dvije skupine pravnih posljedica odnose na slučaj kada se razvode roditelji koji imaju zajedničko maloljetno dijete, odnosno usmjerene su upravo na dijete, dok se uređenje imovinskih odnosa i uzdržavanje bračnog druga odnosi na same bračne drugove. Pored toga, dogovor oko toga gdje će stanovati njihovo zajedničko dijete, na koji će način ostvarivati roditeljsku skrb i osobne odnose te dogovor oko uzdržavanja djeteta dio je upravo ranije spomenutog i

objašnjenog plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, a koji moraju sastaviti roditelji koji se razvode, a imaju zajedničko maloljetno dijete.

S obzirom na to da smo ranije u radu kod plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi već pojasnili prve dvije skupine pravnih posljedica razvoda braka, ukratko ćemo se osvrnuti na druge dvije, a koje se odnose na same bračne drugove. Prije nego što se uopće krene pojašnjavati uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova nakon razvoda braka, važno je istaknuti o čemu se uopće tu radi. Naime, riječ je o diobi bračne stečevine koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja njihove bračne zajednice (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.36). Spomenuta se bračna stečevina razlikuje od vlastite imovine, to jest imovine koju su bračni drugovi donijeli sa sobom u brak ili stekli tijekom bračne zajednice na pravnoj osnovi različitoj od rada i koja nije predmet razdiobe (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.39, st.1). Nastavno na navedeno, u trenutku kada bračni drugovi odluče razvesti svoj brak moraju se sporazumjeti kako će bračnu stečevinu raspodijeliti. Obiteljskim je zakonom (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.36) propisano što sve spada u bračnu stečevinu. Prema tomu, bračni drugovi imaju mogućnost svoje imovinske odnose urediti sporazumno, a ukoliko to ne uspiju utoliko će se urediti sudskom odlukom (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.45). No, zakonom su predviđeni određeni slučajevi u kojima je cilj zaštititi dobrobit djece i obiteljski dom, a kada je riječ o uređenju imovinskih odnosa. Naime, određene pokretne stvari koje koriste zajednička maloljetna djeca neće biti predmetom razdiobe bračne stečevine, nego će ostati u posjedu djece to jest roditelja s kojim će djeca nastaviti stanovati (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.46, st.1). Nadalje, ako obiteljski dom predstavlja bračnu stečevinu bračnih drugova, jedan bračni drug može zahtijevati od suda da mu dopusti da sa svojom djecom nastavi stanovati u tom obiteljskom domu, ali najduže do trenutka razvrgnuća suvlasništva nad nekretninom koja je bila zajednički obiteljski dom (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.46, st.2 i 3). Isto tako, sud može roditelju koji ostaje s djecom u obiteljskom domu odrediti da plaća određeni paušalni iznos najamnine drugom roditelju te da snosi režijske troškove za vrijeme dok stanuju u obiteljskom domu

(Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.46, st.4). Iznimno je važno da sud prilikom donošenja odluke o pravu na stanovanje bude vođen načelom razmjernosti te da tijekom svojih odluka bude pravedan i prema onom roditelju na čiji će se teret pravo stanovanja i ostvarivati. Također, obveza je suda štititi upravo pravo maloljetne djece na stanovanje u obiteljskom domu (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.46, st.5). Unatoč navedenom, sud može i odbiti gore spomenuti zahtjev roditelja ako njihovi ukupni prihodi ne bi bili dostatni za pokriće troškova koje sa sobom nosi odvojeno stanovanje te život bračnih drugova s djecom (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.46, st.6).

Posljednje navedenu pravnu posljedicu razvoda braka, uzdržavanje bračnog druga, također je moguće urediti sporazumno. Naime, bračni drugovi u tijeku postupka razvoda braka mogu sklopiti, uz sve prije spomenute sporazume, i sporazum o uzdržavanju bračnog druga. Navedeni se sporazum sklapa u pisanom obliku, a u njemu je moguće dogovoriti pitanja visine uzdržavanja, na koji će se način isto ispunjavati te koliko dugo, kao i sam prestanak obveze. Sklopljeni sporazum stječe svojstvo ovršne isprave, ali tek nakon što ga sud odobri u izvanparničnom postupku, a što bračni drugovi zajednički predlažu (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.302). No, kako bismo uopće mogli shvatiti značenje prava na uzdržavanje i što ono doista znači, prvo ćemo pojasniti tko na njega ima pravo. Stoga, prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.295, st.1) „bračni drug koji nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nije sposoban za rad ili se ne može zaposliti, ima pravo na uzdržavanje od svojeg bračnog druga ako ovaj za to ima dovoljno sredstava i mogućnosti”. Ukoliko sud određuje uzdržavanje, ako mora obratiti pozornost na ostvarivanje skrbi o djeci te na način na koji su bile podijeljene obiteljske obveze dok je bračna zajednica još trajala (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.295, st.2). Naime, ukoliko bračni drugovi ne sklope sporazum o uzdržavanju, svaki od njih ima mogućnost samostalno podnijeti zahtjev za uzdržavanje i to do zaključenja glavne rasprave tijekom sudskog postupka za razvod braka. No, zakonom je ostavljen i rok od šest mjeseci nakon prestanka braka, ali samo ako su gore navedene pretpostavke bile

prisutne u trenutku zaključenja glavne rasprave u postupku za razvod braka i trajale bez prestanka sve do zaključenja glavne rasprave u sudskom postupku za uzdržavanje (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.297). Nakon što je uzdržavanje određeno, isto može trajati najviše do godine dana. Koliko će uzdržavanje trajati ovisi o tomu koliko je trajao sam brak te o mogućnosti uzdržavanog da na neki drugi način osigura dostatna sredstva za život. Unatoč tomu, obveza uzdržavanja može se i produljiti, ali samo u opravdanim slučajevima, a tužba za isto može se podnijeti sve do proteka roka na koje je uzdržavanje ranije određeno (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.298). Praksa je suda da se uzdržavanje isplaćuje mjesečno, no postoji mogućnost da se na zahtjev bračnog druga odredi jednokratna isplata iznosa za uzdržavanje (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.296). Nadalje, zakonom je predviđen slučaj kada uzdržavanje predstavlja očitu nepravdu za bračnog druga koji plaća ili bi trebao plaćati uzdržavanje. U tom slučaju sud može odbiti zahtjev bračnog druga za uzdržavanje odnosno može donijeti odluku o prestanku obveze (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.299). Na kraju, pravo na uzdržavanje bračnog druga prestaje smrću jednog od njih, danom kada uzdržavani bračni drug sklopi novi brak ili zasnuje izvanbračnu ili istospolnu zajednicu te u trenutku kada postane nedostojan toga prava. Također, neosporno je da isto prestaje i kada prestanu postojati pretpostavke na kojima je pravo na uzdržavanje ostvareno (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.300). Ako je bračni drug nastavio uplaćivati uzdržavanje i nakon što je obveza prestala ili je isplaćivao puni iznos nakon smanjenja iznosa, ima pravo na povrat isplaćenog uzdržavanja, odnosno na povrat iznosa koji je više uplatio (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.301).

I na samom kraju, još jedna od pravnih posljedica razvoda braka je da „svaki od bračnih drugova nakon razvoda braka može zadržati prezime koje je imao u trenutku prestanka braka uz pretpostavku da je prigodom sklapanja braka promijenio prezime” (Hrabar i sur., 2021.).

7. Zaključak

Prema Obiteljskom zakonu (NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.12) brak je „zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca”, a prestanak braka je „pravni institut i pravna osnova kojom brak kao pravni odnos završava“ (Hrabar i sur., 2021., str.82). Razvod braka je jedna od četiri pravne osnove kojom brak prestaje. Hrabar i sur. (2021.) navode da je razvod braka „pravna osnova prestanka braka za života bračnih drugova odlukom suda zbog okolnosti koje su nastale tijekom braka”. Sud će razvesti brak ako bračni drugovi sporazumno predlažu razvod braka, ako se utvrdi da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni ili ako je od prestanka bračne zajednice proteklo više od jedne godine. O razvodu braka odlučuje sud u parničnom odnosno izvanparničnom postupku. U prvom je slučaju riječ o situaciji kada bračni drugovi zajednički i sporazumno predlažu razvod braka, dok se u drugom slučaju postupak razvoda pokreće tužbom od strane jednog bračnog druga. Ako se razvode roditelji koji imaju zajedničko maloljetno dijete uz prijedlog za sporazumni razvod braka moraju sudu podnijeti i izvješće o obveznom savjetovanju te plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (Aras Kramar, 2022.). Isto tako, izvješće o obveznom savjetovanju moraju priložiti i ako se postupak za razvod braka pokreće tužbom od strane jednog bračnog druga. Maloljetno je dijete u parničnom postupku radi razvoda zastupano samostalno i neovisno od roditelja i to putem posebnog skrbnika kojeg mu je dodijelio područni ured Hrvatskog zavoda za socijalni rad (Aras Kramar, 2022.). Cilj je da se prvenstveno štite prava i interesi djeteta čiji se roditelji razvode (Laklija i sur., 2005.). Hrvatsko zakonodavstvo predviđa dva modela mirnog rješavanja obiteljskopравnih sukoba, obvezno savjetovanje i obiteljsku medijaciju, a kojima je zajednička svrha da se bračni drugovi mirnim putem dogovore oko bitnih sadržaja roditeljske skrbi, odnosno da postignu plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (Čulo Margaletić, 2021.). Za razliku od obveznog savjetovanja koje je obvezno, obiteljska medijacija je dobrovoljna za sve članove obitelji. Jednako tako, u postupku obiteljske medijacije moguće je rješavati različite sporove između članova obitelji. Prethodno spomenuti plan je sporazum u kojem će bračni drugovi dogovoriti sve bitne okolnosti vezane uz njihovo zajedničko dijete odnosno pravne posljedice razvoda braka koje se tiču

djece. S obzirom na to da razvod braka proizvodi određene pravne posljedice i za same bračne drugove, oni se mogu sporazumjeti i oko uređenja imovinskih odnosa te oko uzdržavanja bračnog druga (Obiteljski zakon, NN, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23., čl.52, st.1). Uz to „svaki od bračnih drugova nakon razvoda braka može zadržati prezime koje je imao u trenutku prestanka braka uz pretpostavku da je prigodom sklapanja braka promijenio prezime” (Hrabar i sur., 2021.). Za kraj je značajno istaknuti kako sporazumni razvod braka, i to sporazumni razvod braka roditelja sa zajedničkim maloljetnim djetetom, brojčano preteže naspram razvoda braka tužbom jednog bračnog druga (Aras Kramar, 2022.).

Prema mom mišljenju, smatram kako bi svi roditelji trebali iskoristiti mogućnost koja im je dana, a to je sporazumni razvod braka ako su zajednički to odlučili te da zajednički dogovore sve bitne stavke koje su važne za buduće zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi. Smatram da su upravo roditelji ti koji najbolje poznaju svoje dijete i znaju na koji bi način mogli uspješno ostvarivati roditeljsku skrb u budućnosti, a u promijenjenim životnim okolnostima. Nerijetko tužbom zakompliciraju stvar i sebi i cijeloj obitelji s obzirom na to da ono često ispadne nadmetanje tko je bolji i tko će više dobiti. Također, smatram da bi svi roditelji trebali prepoznati korist obveznog savjetovanja i obiteljske medijacije te iskoristiti ponuđeno, a to je da uz posredovanje druge osobe sastave plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi koji će biti uspješan i održiv duže razdoblje. Ponekad sama riječ obvezno u nazivu obvezno savjetovanje može zvučati odbojno jer se doima kao da ih se na nešto prisiljava, no zato je važno da im se unaprijed istaknu sve prednosti postupka te koju korist ono može imati za cijelu obitelj, a prvenstveno za budući život njihovog djeteta. Prema statističkim podacima, razvod braka sve je češći, no i dalje prednjači broj sporazumno razvedenih brakova naspram onih koji se pokreću tužbom od strane jednog bračnog druga. Navedeno govori o tomu da ipak veći broj bračnih drugova i dalje razmišlja kako da svoj brak okonča mirnim i konstruktivnim putem. Za kraj, smatram kako je ova tema sve aktualnija u društvu te da je o istomu nužno pisati.

Literatura

1. Ajduković, M., Patrčević, S. i Ernečić, M. (2016). Izazovi obiteljske medijacije u slučajevima nasilja u partnerskim odnosima. *Ljetopis socijalnog rada*, 23(3), 381-411.
2. Alinčić, M., Bakarić Abramović, A., Hrabar, D., Jakovac-Lozić, D., Korać Graovac, A. (2001.) *Obiteljsko pravo*. Zagreb: Narodne novine.
3. Aras Kramar, S. (2022). Javni bilježnik i sporazumni razvod braka—novi prilog modernizaciji pravosuđa. *Javni bilježnik: Javni bilježnik*, 26(49), 13-24.
4. Bezić, Ž. (1983). Novosti u katoličkoj ženidbi. *Služba Božja: liturgijsko-pastoralna revija*, 23(2), 157-162.
5. Breber, M. i Sladović Franz, B. (2014). Uvođenje obiteljske medijacije u sustav socijalne skrbi – perspektiva stručnjaka. *Ljetopis socijalnog rada*, 21(1), 123-152.
6. Brkić-Gverieri, M. (2023). *Minimalni novčani iznosi za uzdržavanje maloljetnog djeteta za 2023. godinu*. Posjećeno 14.8.2024. na mrežnoj stranici IUS-INFO: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/minimalni-novcani-iznosi-za-uzdrzavanje-maloljetnog-djeteta-za-2023-godinu-55153>
7. Čikeš, T. (2020). *Razvod braka*. Posjećeno 14.8.2024. na mrežnoj stranici IUS-INFO: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/razvod-braka-42872>
8. Čulo Margaletić, A. (2021). Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija kao oblici obiteljskopravne pomoći obitelji u krizi. *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske*, XII(1), 67-82.
9. Državni zavod za statistiku (2023). *Raste broj razvoda i samačkih kućanstava, a najviše obitelji čini par s jednim djetetom*. Posjećeno 18.7.2024. na mrežnoj stranici Državnog zavoda za statistiku: <https://dzs.gov.hr/vijesti/raste-broj-razvoda-i-samackih-kucanstava-a-najvise-obitelji-cini-par-s-jednim-djetetom/1610>

10. Hrabar, D. (2024). Suvremeni aspekti braka i roditeljstva. *The Journal of the Croatian Catholic Medical Society*, 34(2), 122-128.
11. Hrabar, D., Hlača, N., Jakovac-Lozić, D., Korać Graovac, A., Majstorović, I., Čulo Margaletić, A., Šimović, I. (2021). *Obiteljsko pravo*. Zagreb: Narodne novine.
12. Janković, J. (1994). Obitelj – društvo – obitelj. *Revija za socijalnu politiku*, 1(3), 277-282.
13. *Konvencija o pravima djeteta*, Službeni list SFRJ, br. 15/90, Narodne novine - Međunarodni ugovori, br. 12/93, 20/97.
14. Laklija, M., Pećnik, N. i Sarić, R. (2005). Zaštita najboljeg interesa djeteta u postupku razvoda braka roditelja. *Ljetopis socijalnog rada*, 12(1), 7-38.
15. Majstorović, I. (2017). Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija de lege lata i de lege ferenda. *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske*, VIII(posebni broj), 129-150.
16. Obiteljski zakon. *Narodne novine*, br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23.
17. *Opća deklaracija o pravima čovjeka* (1948). Pariz: Ujedinjeni narodi.
18. Osmak-Franjić, D. (2007). Prava djece tijekom i nakon razvoda roditelja. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 13(50), 2-4.
19. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije. *Narodne novine*, br. 29/2021.
20. Pravilnik o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. *Narodne novine*, br. 123/15.
21. Šeparović, M. (2014). *Dobrobit djeteta i najbolji interes djeteta u sudskoj praksi*. Zagreb: Novi informator.

22. Wagner Jakab, A. (2008). Obitelj - sustav dinamičnih odnosa u interakciji. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 44(2), 119-128.

23. Zakon o parničnom postupku. *Narodne novine*, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23.